

DISSERTATIONIS HISTORICO-CANONICÆ

DE

Electiōe, & Electi Potestate

PARS I.

VARIAS VICISSITUDINES, QUIBUS ELECTIONES EPISCOPORUM SUBJECTÆ FUERUNT, EXPONIT.

I. **E**lectionis nomine hoc loco venit modus ille per SS. Canones approbatus, per quem, tanquàm per vocationem legitimam, Personæ idoneæ promoventur ad Ecclesiasticas Dignitates, illas nimirùm, à quarum vacatione Ecclesia *viduata* dicitur. Antequàm verò rem ipsam aggrediar, varias, quibus Electiones, præsertim Episcoporum subjectæ fuerunt, vicissitudines, quantum pro temporis breuitate licet, præmittam.

II. Electio Episcopi prioribus Ecclesiæ sæculis ad Clerum simul & Populum attinebat; prout colligere licet ex *Can. Plebs Diotrensis. Can. Nosse tuam. Can. Lectis. Can. Metropolitanano. & Can. Sacrorum. Dist. 63.* Et ex his aliisque textibus idem tradunt Doctores, signanter *BARBOSA in Tract. de Offic. & Potest. Episc. P.*

I. tit. 1. c. 3. n. 4. Idemque *Jur. Eccles. Univ. L. 1. C. 8. N. 64. & seq. LEVREN. in For. Benefic. P. 2. q. 237.* Consentiantque THOMASSINUS de *Vet. & Nov. Eccles. Discipl. P. 2. l. 2. C. 2. Van. ESPEN Jur. Eccles. Univ. P. 1. tit. 13. C. 1.* Magnificentissimus D. BARTHEL Professor Herbipolensis, in *Dissert. Prælim. de Concordat. German. sect. 2. n. 13.* Neque etiam improbandum fuisse hunc modum videtur. Constat enim Ecclesia ex utroque, tam Clero, quàm Populo, & utrumque Episcopus regit; cur ergò uterque ad Electionem illius, qui omnibus erat præfuturus, concurrere non posset? THOMASSIN. *cit. l. 2. c. 3. n. 4. ante finem, & c. 22. n. 3.* Præsertim, cum Electio tùm temporis, testante *Van ESPEN cit. loc. n. 10. LEVREN. cit. loc. per text. c. 1. dist. 62. BARB. cit. loc. de Offic. & Potest. Episc. n. 65. & Jur. Eccl. univ. cit. loc. n. 5.* non esset, nisi *nuda Personæ GRATÆ designatio*, cui potestas spiritualis regendi animas, per ordinationem, in qua Populi partes nullæ erant, conferebatur. Neque etiam Ecclesia concursum Populi indignata est; cùm enim talis Politia temporibus illis optimè convenire visa fuerit, ex prudenti quâdam œconomia illi Ecclesia acquievit.

III. Concurrerant ergò & Clerus, & Populus ad Electionem Episcoporum; semper tamen potiores Cleri, quàm Populi partes: de cujus concursu Nota, non eundem illum in omnibus Ecclesiis fuisse. Nam in aliquibus votum verè *electivum* dabat; in aliis votum merè *negativum*: Scilicet, excludebat unum aut alium, qui sibi gratus acceptusque non esset; pro eo autem, qui gratus erat, consensum accommodabat. *Can. Nosse. Can. Episcopos, & Can. Cleri. Dist. 63.* Alibi apud Clerum, aut illum qui Jure præficiendi Ecclesiæ vacanti Prælatum potiebatur, interponebant preces, ut hanc aut illam certam Personam promoverent. *Can. Nulla ratio. dist. 62. Can. Litteras. sæpè cit. dist. 63.* Alibi dabant testimonium de Moribus & Vitâ Eligendi. *Can. Vota. dist. 63. LEVR. cit. loc. BARB. cit. n. 65. & respectivè n 5.* Fuerunt tamen, qui qualemcunque etiam Populi concursum in Electionibus nullo

nullo modo tolerandum contenderent. Cùm verò, ut suprà monui, Electio, illo Ævo, non esset nisi *nuda Personæ GRATIÆ designatio*, & unicè Populo facultas concurrenti concessa, ut Ecclesiæ Præficiendus illi eò gravior esset, sanè non video aliquod exinde præjudicium passam esse Ecclesiæ Disciplinam.

IV. Verùm, cùm exposit Populus nimium excreveret, & Electiones, in quibus concurrebat, desinerent in tumultuarias factiones, Ecclesia illius in Electionibus concursum sustulit, quem antea ex Regulis Prudentiæ concesserat. *BARBOSA de Offic. & Potest. Episc. cit. tit. 1. c. 3. n. 9. & Jur. Eccl. univ. cit. c. 8. n. 67. LEVREN. cit. loc. BARTHEL. cit. loc. sect. 7. n. 4. & 5.* Non quidem ab initio omnis Populus exclusus; sed in Orientali Ecclesiâ, Triviali tantum remoto, Primores Populi in Electionibus concurrebant à sæculo VI. usque ad sæculum IX. *THOMASS. cit. l. 2. c. 3. per alleg. ibid. Novell. 123. c. 1. & Nov. 137. c. 2.* In Occidentali tamen Ecclesiâ concursus Populi seriùs perduravit; imò in aliquibus Ecclesiis illius vestigia adhuc sæculo XI. reperire licet. *THOM. cit. l. 2. c. 20. & seq. Van ESP. cit. tit. 13. c. 2. n. 1. & 2. BARTH. mox cit. n. 4.*

V. In Occidente circa initium temporis Imperatorum & Regum Carolingicorum illæsa adhuc erat libertas Electionum. Ipse siquidem Carolus M. in suis Capitularibus *Cap. 84.* id ipsum profitetur his verbis: *Sacrorum Canonum non ignari, ut in DEI nomine Sancta Ecclesia suo liberiùs potiretur honore, assensum Ordini Ecclesiastico præbuimus, ut scilicet Episcopi per Electionem Cleri & Populi SECUNDUM STATUTA CANONUM de propria Dicecesi eligantur.*

VI. Hæc præclarissima Caroli M. vestigia ingressus est Ludovicus Pius Imperator, in suis Capitularibus eandem Declarationem repetens, promeruitque hæc utriusque Imperatoris professio Corpori Juris Canonici in Decreto Gratiani *suprà cit. Can. Sacrorum. Dist. 63.* inferi. Exempla, quæ hæc Capitularia infecuta sunt, videre licet apud *THOMASS. cit. c. 20. & 21. nec non c. 24. BARTHEL. cit. dissert. sect. 3. n. 3. & 4.*

VII. Nec minùs Principum potestas cum Electionum libertate fociari visa fuit sub Ludovico Pio & Carolo Calvo; cujus rei varia exempla adducere pergit THOMASSIN. c. 22. qui n. 3. vers. *Vix fingi. sic inquit: Vix fingi quidquam posset accommodatius ad eam, quam hùc inculcamus, concordiam libertatis Electionum cum Auctoritate intervenientium iis Principum, qui vel nominabant, vel indicabant, vel insinuabant tantummodò ejusmodi Viros, quorum singularis prorsùs & exploratissima Religio, Virtus, Eruditio ad assensum eos cogeret, quos Principis Humanitas invitaret: BARTHEL. Sect. 3. n. 4. & 8.*

VIII. Successu temporis invaluerat Investitura per Annulum & Baculum. Defuncto enim Episcopo, ipsius Annulus & Pedum Pastorale ad Regem mittebantur, quò nunciaretur Ecclesiam esse vacantem: & tunc aliquando ipsimet Reges ad instantiam Cleri & Populi designabant Successorem; aliquando, Electione ipsà permissà Clero, noviter Electus confirmationem ab ipso Rege impetrabat. Sed erat hæc confirmatio non, quæ Jurisdictionem aliquam Spiritualem conferret: sed, quâ tantùm declarabatur, Electum à Clero GRATUM & benè visum Regi esse: quò præviò fiebat Investitura, uti dictum, per Annulum, & Baculum, per quam similiter nulla Episcopo potestas Spiritualis conferebatur, neque conferri poterat; sed tantùm Reges per eam indicabant, se electos Episcopos investire de Principatibus, Ducatibus, Feudis, aliisque Regalibus & Bonis, Episcopatu Prædecessorum suorum liberalitate annexis. In ipsà Investiturâ Episcopus juramentum fidelitatis ad manus Regias præstare debebat. THOMASS. cit. l. 2. c. 38. n. 1. & 2. BARTHEL. sect. 5. n. 1.

IX. Sed, si ita: cur ergò tanta collisio inter Sacerdotium & Imperium, tot dissidia inter Pontifices & Imperatores? Circa Saculum XI. & XII. Pontifices, signanter Gregorius VII. & PASCALIS II. advertentes hunc Investiturarum usum in manifestum degenerâsse ab usum, contenderunt Baculum & Annulum esse
signa

figna Spiritualia; non decere, ut Episcoporum manus consecratae jungerentur manibus profanis Regum, adeoque omnino similem investiendi modum tollendum esse. *BARTHEL Sect. 6. n. 1. § 2.*

X. Reges Angliæ & Galliæ quidem non diu retardârunt, quin investituræ per Annulum & Baculum renunciarent; modò Episcopi faterentur se, quos haberent, Principatus & Feuda, aliaque bona temporalia beneficio Regum obtinere. Verùm Imperatores Germaniæ Henricus IV. & V. non ità facilè adduci poterant, ut Investituram per Annulum & Baculum dimitterent: id quod Pontifices acerrimè urgebant, vibratis Censuris, aliisque pœnis Spiritualibus. Unde gravissima illa Schismata, contentiones & diffidia, à *THOMASSINO* relata, in Ecclesiâ oriri necessum fuit; quæ, cùm aliter componi non posse viderentur, Pascalis II. injunxit Episcopis, ut Regalia, quæ per Investituram obtinerent, omnino ad manus Imperatorum dimitterent: vice versâ Imperatores à præficiendis vacanti Ecclesiæ Episcopis abstinere, & Investituræ renunciarent; id quod Imperator Henricus V. etiam acceptavit. Verùm, cùm Episcopi, præsertim Germaniæ, qui amplissimos Principatus in Feudum obtinerent, omnibus viribus contradicerent; concordia effectu caruit, & Schisma continuatum fuit. *BARTHEL cit. Sect. 6. n. 3. 4. § 5.* Donec tandem Sæculo XII. Anno 1122. inter Pontificem Calixtum II. & Imperatorem Henricum V. Concordatum erigeretur, in quo & Pontifex & Cæsar de prætensionibus suis aliquantulum remittebant.

XI. Præcipua capita Transactionis erant, ut Cæsar renunciaret investituræ per Annulum & Baculum, Capitulisque relinqueretur libera Electio; verùm Cæsari per se, aut Alegantum Electioni interesse liceret, & in discordiâ, adhibito tamen consilio Metropolitanorum, decisio ad Imperatorem pertineret: ex adversò Imperator Investituram de Feudis temporalibus daret per Sceptrum, (*hodie per Osculum extremitatis Gladii datur*) & Episcopi,

copi ratione Feudorum ad Juramentum fidelitatis adstricti essent. THOMASS, *ibid.* n. 4. OTTO *Frising. Episc. Chronic.* l. 7. c. 16. BARON. *in Annal. Eccles. circa annum* 1122. GOLDAST. *Constit. Imper. Tom.* 1. pag. 258. & 259. BARTHEL *cit. sect.* 6. n. 6. En igitur quâ ratione Capitulis Cathedralibus jus eligendi Episcopos obtigerit. Quæ singularis ipsorum prærogativa, tam universim per jus commune Decretalium, uti insinuare videtur C. 3. *de caus. possess. & propriet.* quàm speciatim pro Germaniâ per Auream Bullam Friderici II. Imperatoris, *de libertat. Eccles.* Anno 1213. editam, confirmata fuit. BARTHEL *cit. sect.* 8. n. 6.

XII. Hæc ipsa tamen per reservationes diversorum Pontificum, potissimum Bonifacii VIII. Clementis V. & Joannis XXII. arctari coepta est; ut videre licet *in Extravag. Etsi in temporalium. de Præbend. inter comm. In Clement. In plerisque. de Election. In Extravag. Ex debito. de Election. inter comm. in Extrav. Ad regimen. de Præbend. inter comm. Van ESPEN cit. c.* 2. n. 4. BARTHEL *sect.* 9. *per totam.* Maximè omnium autem arctata fuit libertas Electionum Capitulorum Cathedralium, postquam conditæ fuerunt Regulæ Cancellariæ, quæ pro libitu Romanorum Pontificum augebantur & mutabantur, ubi Papa Joannes XXII. ejusque successores per Regulam II. reservârunt suæ dispositioni omnes Ecclesias Patriarchales, Primatiales, Archi-Episcopales, Episcopales, uti & Prælaturas Regulares. Dicitur non potest, quales exinde querelæ natæ sint. Conquerebantur Capitula, non Germaniæ tantum, sed totius Orbis, de adempto jure Eligendi. Conquerebantur Metropolitanæ de præciso sibi in consequentiam jure confirmandi. Indignabantur Imperatores, se debere investire de amplissimis Principatibus, Feudis & Bonis, Homines sibi parum notos, quandoque etiam infestos.

XIII. Sæculo XV. 1414. habitum fuit Concilium Constantiense, in quo, pro tollendis gravaminibus institerunt Germaniæ status: sed, tum ob schisma, quod Ecclesiam tunc miserè dilacerabat; tum ob exortas Wicleffi & Hussi Hæreses istis malis mederi non

non potuit. Martinus V. provisoriam quidem aliquam ordinationem fecit; sed quâ partes non erant contentæ. Res ergò dilata usque ad Concilium Basileense Anno 1431. celebratum, in quo acrius pro restitutione Juris Eligendi, Episcopos electos confirmandi, & Beneficia conferendi; Capitula, Metropolitanac Ordinarii instituerunt; in quam etiam ipsis plenariè faciendam, abolitâ ferè omnibus reservationibus, paucissimis tantùm retentis, Patres in illo Concilio congregati non gravatè consenserunt. *Van ESPEN cit. loc. n. 6. § 7. BARTHEL sect. 10. n. 2. 3. § 4.*

XIV. Verùm hæc ipsa Concilii Decreta plenum tunc effectum, ob Eugenii IV. Pontificis renitentiam, in Germaniâ non sortiebantur; donec tandem in famosis illis Concordatis, Anno 1448. Nicolaum V. Eugenii successorem inter & Inclitam Nationem Germanicam Aschaffenburgi inicitis, Jus Eligendi Capitulis, tam Cathedralibus, quàm Regularibus postliminiò veluti, sub exiguis tantùm restrictionibus, restitutum fuit. Quâ etiam singulari prærogativâ præ aliis Provinciis, Regnisque, in quibus vel reservationes Pontificum, vel nominationes Regum & Principum obtinent, huc usque ferè sola & unica Germania imperturbatâ fruitur. *Van ESPEN cit. c. 2. n. 9. § 10. BARTHEL sect. 10. n. 5. § 8. nec non 12.* Hæc sunt, quæ de Origine, Progressu, Fatis, variisque vicissitudinibus Electionum præmittere placuit.

P A R S II.

PRÆSENTEM DISCIPLINAM, QUÆ
NAM SIT ELECTIONIS FORMA, QUI
NAM ELIGERE, QUINAM ELIGI POSSINT,
AD QUEM PERTINEAT ELECTIONIS
CONFIRMATIO, ELECTIQUE CON-
SECratio, EXPLICAT.

I. **E**lectio est Personæ idoneæ ad Ecclesiasticam dignitatem vacan-
tem Canonica vocatio, per vota Eligentium facta, autoritate
B
supe-